

## ZİHİN HARİTALAMA YÖNTEMİ İLE KIRSAL PEYZAJ KİMLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: NALLIHAN BEYDİLİ ÖRNEĞİ<sup>1</sup>

### THE EVALUATION OF THE RURAL LANDSCAPE IDENTITY BY MIND MAPPING METHOD: THE CASE OF NALLIHAN BEYDILI

Gizem CENGİZ GÖKÇE<sup>1</sup>, Sebahat AÇIKSÖZ<sup>2</sup>

<sup>1-2</sup>Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın / Türkiye

**Öz:** Hızlı kentleşmenin etkisiyle, kırsal alanların kültürel yapıları üzerinde oluşan baskı kimlik kaybına neden olabilmektedir. Bu çalışmada, kırsal peyzaj kimliği algısı ile kültürel peyzaj bileşenleri arasında ilişkinin kurulması amaçlanmıştır. Kırsal kimlik algısının çözümlenmesinde Zihin Haritaları bir araç olarak görülmektedir. Bu çerçevede öncelikle çalışma alanı ve konusuna ilişkin veri toplanmıştır. Zihin Haritası Değerlendirme Formu oluşturulmuş ve çalışma alanı olarak seçilen Beydili Mahallesi'nde yapılan toplantıda, yerel halktan seçilen katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Ankara İli Nallıhan İlçesi'ne ait Beydili Mahallesi (Köyü), doğal ve kültürel peyzaj bileşenleri ile geleneksel kültür yapısını koruması olması nedeniyle araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Sahip olduğu kırsal turizm potansiyeli de bu seçimde etkili olmuştur. 2012 yılında Büyükşehir Yasası'nda yapılan değişikliklerle mahalle statüsü kazanmış olan Beydili, kırsal peyzaj kimliğinin bozulması tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu çalışmayla elde edilen zihin haritaları, kırsal peyzaj kimliğini yansıtan kültürel peyzaj bileşenlerine göre çözümlenmiştir. Bu haritaların çözümlenmesi ile kültürel peyzaj bileşenleriyle ilişkisi kurulan anlamlı 15 öge saptanmıştır. Haritaların çözümlenmesinde yerel halkın yaşam ortamını bütüncül algılayamaması nedeniyle mekânsal algılama düzeyinin zayıf olduğu; buna karşın, kırsal kimlik algısının yüksek olduğu görülür. Bu çalışma sonucu elde edilen kimlik algısı varlığının, kırsal peyzaj planlama çalışmalarındaki korumaya ve kırsal kalkınma açısından sektörel gelişmelere olumlu katkı koyacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Peyzaj Kimliği, Zihin Haritası, Kırsal Peyzaj

**Abstract:** The pressure on the cultural structures of rural areas can lead to the loss of identity due to the rapid urbanization. In this study, it was aimed to establish a relationship between rural landscape identity and cultural landscape components. Mental Mapping is seen as a tool in the analysis of rural identity perception. In this framework, data on the study area and the subject have been collected. The Mind Map Evaluation Form was created and applied face-to-face to the participants selected from the local residents at the meeting held in Beydili Quarter (Neighborhood) which was selected as the study area. Beydili Quarter (formerly Village) of Ankara Province Nallıhan District has been chosen as research area because of its natural and cultural landscape components and preservation of traditional culture structure. The potential of rural tourism that it has has also been influential in this choice. Beydili which has gained the status of quarter with the amendment made in the Metropolitan Act in 2012 faces the danger of deterioration of rural landscape identity. The mind maps obtained with this study have been analyzed according to the cultural landscape components reflecting the rural landscape identity. By analyzing these maps, 15 significant elements related to the cultural landscape components have been determined. As a result of these analyses the spatial perception level of residents is poor due to the inability to perceive the living environment as a whole; while their perception of rural identity is high. The results of this study suggest that the presence of identity perception will make a positive contribution to the sectorial developments in terms of protection and rural development in rural landscape planning studies.

**Key Words:** Landscape Identity, Mental Map, Rural Landscape

Doi: 10.17365/TMD.2017.1.018.x

(1) Sorumlu Yazar: Gizem CENGİZ GÖKÇE, Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın / Türkiye, gcengiz@bartin.edu.tr Geliş Tarihi / Received: 09.10.2016 Düzeltme Tarihi / Revision Date: 10.01.2017-17.01.2017 Kabul Tarihi / Accepted: 15.02.2017 Makalenin Türü: Typeofarticle (Araştırma – Uygulama / Research - Application) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None “Etik Kurul Raporu Yok – None of Ethics Commit



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

## GİRİŞ

Hızlı kentleşmenin etkisiyle, kırsal alanların kültürel yapıları üzerinde oluşan baskı kimlik kaybına neden olabilmektedir. Türkiye Habitat III Ulusal Raporu'na (2014) göre; ülkemiz nüfusunda 1950'li yıllardan sonra görülen hızlı nüfus artışına bağlı olarak kırsal kesimden kentlere doğru göç yaşanmaya başlamıştır. 1950'de %25 olan kentli nüfusun 2012 yılında %77'ye ulaştığı da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2014 yılında yayınlamış olduğu raporda belirtilmiştir (Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, 2014: 1).

Resmi Gazete'de (2012) yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulmasına ilişkin kanuna göre; büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılmasının etkisiyle bu oran 2013 yılında %91,3 olarak değişmiştir (TÜİK, 2014). Kentlerin ekonomik ve sosyal yapıları ile doğal görünümlerinin, hızlı kentleşme nedeniyle değişiklikler ve bozulmalar yaşadığı görülmektedir (Türkiye Habitat III Ulusal Raporu, 2014: 1-2). Günümüzde büyükşehirlerin sayısının 40'ı aştığı ülkemizde kentleşme süreci planlı bir gelişim içinde yürütülmemektedir. Hızlı kentleşmeden doğan bu durum barınmada kalitenin düşmesi, yanlış arazi kullanımı, altyapı yetersizliği, doğal ve kültürel peyzajlarda tahribat, sosyal eşitsizlikler gibi sorunları beraberinde getirir.

Kırsal nitelik taşıyan alanlarda yapılacak uygulamaların alan özelliğine uygun yapılmaması ve yerel ölçekte yürütülmemesi sebebiyle; bu alanların sahip oldukları kırsal peyzaj kimliği tehlikeye girmektedir. Kentleşme hızla devam ederken kırsal alanlar da bu gelişimden olumsuz etkilenir. Bu süreçte kırsal alanların kırsal yapılarını koruyabilmesi ve kent-kır ilişkisi içinde özgün kırsal peyzaj kimlikleriyle var olabilmesi önemlidir.

Kırsal Peyzaj, Akdoğan (1975) tarafından insanların doğayı kentsel amaçlar dışında kullanmasıyla ortaya çıkan görünüm olarak tanımlanmıştır (Açıksöz ve Tanrıvermiş, 2000: 47).

Kırsal alanlar, kentsel ve doğal alanlar arasında bir geçit ve aynı zamanda tampon bölge görevi üstlenir (Açıksöz ve Tanrıvermiş, 2000: 47; Çınar, 2007: 3). Kırsal peyzaj, içinde yaşayan bireye huzur verir ve bireye kendini rahat hissettirir. Bunun yanı sıra kırsal peyzaj, doğal ve kültürel varlıkların bir arada oluşturduğu görünümdür. İnsan da bu görünümün bir parçasıdır ve tüm diğer varlıklarla bir uyum içindedir (Korkut vd., 2010: 17).

Kırsal peyzaj alanları, gelecek kuşaklara da yaşam hakkı tanır ve yaşamın devamlılığı için büyük önem taşır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (EKİÖ), kırsal alanları tanımlarken nüfus yoğunluğunu temel almıştır (Güder, 2003: 144). Bu tanımlamaya göre;



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

nüfus yoğunluğu km<sup>2</sup> başına 150 kişinin altında olan alanlar kırsal alan olarak kabul edilir (Güder, 2003: 144). EKİÖ, bu bölgeleri üç gruba ayırır. Bu ayırmada;

- Nüfusunun %50'den fazlasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, kırsallığı baskın bölgeler,
- Nüfusunun %15-50 arasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, önemli ölçüde kırsal bölgeler,
- Nüfusunun %15'inden azının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler ise, kentselliği baskın bölgeler olarak sınıflandırılır (Güder, 2003: 144).

Doğa ve kültürün etkileşimiyle oluşan kırsal yerleşimlerde, gelenek ve görenekler yaşatılır. Nesilden nesile aktarılan yerel kırsal kimlik için doğa ve kültürün birlikte yorumlanması önemlidir. Kırsal alanlarda; doğal yaşam alanları, yapılaşmış yaşam alanlarından daha baskındır. Özgün değere sahip bu tür kırsal alanların korunması ve yönetilmesi için stratejiler geliştirilirken; doğa ve kültürün karşılıklı etkileşimi göz önünde bulundurulmalıdır. Belirlenen koruma stratejileri yalnızca fiziksel boyutta kalmamalıdır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2006: 39; Kayın, 2012: 5). Kırsal yerleşimler buldukları doğal peyzaj unsurları ve karakteriyle şekillenerek özgün bir değer kazanır (Eminağaoğlu ve Çevik, 2006: 30). Kırsal alanlarda doğa ve yerleşmelerin birlik-

te oluşturduğu kompozisyon yerel kimlik için etkili bir görünüm verir (Eminağaoğlu, 2004: 21). Beyhan ve Ünügür'e göre (2005) kültür; bir kimlik ögesi olarak toplumun yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini, adetlerini ve alışkanlıklarının tümünü kapsayan bir kavramdır. Bir toplumun kültür düzeyi ise, o toplumu oluşturan bireylerin oluşturduğu yaşam alanının kimliğini belirler (Cengiz Gökçe ve Açıksöz, 2014: 1060). Kırsal peyzaj kimliğinin oluşmasında yerel kullanıcıların etkisi büyüktür. Geleneksel yaşayışın sürdürülmesi, kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmış olması anlamına gelir. Bu durum, içinde yaşanılan alana ait özgün kimliğin varlığını pekiştirir ve o alanı diğerlerinden farklı kılar. Özellikle kırsal alanların varlığını korumasında, özgün kırsal peyzaj kimliğinin önemi yadsınamaz.

Kimlik ve mekân kavramlarının birbirinden ayrı düşünülmemesi gerekir. Her mekânın kendine özgü bir kimliği, her mekânsal kimliğin de ait olduğu seçilmiş bir alan bulunur. İnsanlar içinde yaşadıkları fiziksel çevreyle bir bağ kurar ve o mekâna yaşanmışlıklarıyla birlikte bazı anlamlar yükler. Dolayısıyla, bireysel kimlikleriyle mekânsal kimliklerini birbirine bağlı olarak oluştururlar. İnsanların yaşam ortamlarını algılamalarını sağlayan öğelerin yalnızca somut fiziksel öğeler olarak değerlendirilmemesi gerekir. Tüm bu öğelerin mekân kimliğine etki eden kendi anlamları bulunur ve öğeler bu anlamlarla zi-



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

hinlerde oluşan algılarda mekânı temsil eder (Göregenli vd., 2013: 5).

Kimliğin mekânsal olarak algılanmasında kullanılan araçlardan biri olarak zihin haritaları karşımıza çıkmaktadır. Göregenli vd. (2013; 5) çalışmalarında, zihin haritalarının coğrafi haritalardan farklı olduğunu belirtir. Zihin haritaları çoğunlukla gerçek mekânı birebir yansıtmaz. Çalışmalarında zihin haritalarının, insanların yaşadıkları fiziksel yaşam ortamına ilişkin zihinlerinde oluşturdukları simgelerin bütünü olduğunu ifade ederler. Down ve Stea'ya (1973) göre zihin haritaları, kişiye mekânsal çevresinin doğası hakkında bilgi elde etme ve işleme olanağı veren tüm içsel süreçleri kapsar (Kara, 2012: 290).

İnsanların mekânsal davranışlarında, bir dizi etki-tepki bağlantısı bile zihin haritalarının basit bir şekli olarak düşünülür. Herhangi bir mekânsal davranış stratejisini belirlemek ve uygulamak için temel olarak zihin haritası kabul edilir (Downs ve Stea, 2011: 313).

Ianoş (2004) zihin haritalarının; çekici alanların, itici alanların veya doğal alanların işaretlenmesine yardımcı olduğunu ifade ederken, Tversky (1993) zihin haritalarının, toplum tarafından çevrenin zihinsel temsiline ilişkin bir metafor olarak tanımlandığını belirtir (Ghioca, 2014: 139).

Neacşu ve Negut'a (2012: 255-256) göre zihin haritaları; yaşam kalitesi, kamu hizmetle-

ri kalitesi, güvensizlik ortamları veya bunların başkalarıyla olan bağlantılarını belirlemek için kullanılan bir araçtır. Zihin haritaları; yetkililer, kanunlar, yararlanıcılar, uzmanlar, görüş ayrılığı, çıkarlar vb. gibi çeşitli değişkenleri içeren karar verme sürecinde anahtar rol oynarlar. Zihin haritası kavramını, bireylerin düşünce ve algılarının belirli bir yöne doğru yansımaları olarak tanımlamak mümkündür. Böylece zihin haritaları gerçekliğin bilgi, algı ve yorumlanmasının bir barometresi haline gelir (Neacşu ve Negut, 2012: 255-256).

Zihin haritaları bireylerin içinde yaşadıkları mekâna ilişkin algılarını yansıtır. Siebert (2001) zihin haritalarının sadece bilgiyi değil bilgisizliği de yansıttığını belirtir. Yani zihin haritaları, yalnız bilineni değil bilinmeyen, yalnız bilgi sahibi olunanı değil olunmayanı da gösterir (Ghioca, 2014: 141).

Nae'ye (2006) göre böylece zihin haritasını oluşturan bireylerin zihinsel yapıları, fikirleri ve kavram tercihleri arasındaki bağlantıları yansıtılarak değerlendirilir. Bazı araştırmacılar, zihin haritasının çevrenin algılanışındaki perspektif farklılıklarını yansıttığını ileri sürer (Ghioca, 2014: 141).

Gulliver'e (1908) göre zihin haritaları; yaşam alanlarının mekâna ve konuma dair fiziksel özelliklerinin zihindeki yansımaları ve bu verilerin zihinde organize edilmesini konu alır. Ayrıca Gulliver (1908) zihin haritala-



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rının ilgi çekici bir konu haline gelmesinde zihinde oluşan mekân algısının coğrafi yönden yorumlanmasının etkisi olduğunu belirtir (Ülkeryıldız vd., 2009: 73).

Zihin haritaları konusunda ülkemizde birtakım araştırmalar yapılmış olmakla birlikte bu haritaların mekânsal olarak değerlendirildiği çalışmalara az rastlanmaktadır. Zihin haritaları ve bu haritalar aracılığıyla mekân algısının değerlendirilmesi konusunda ilk çalışmaların Tümertekin (1978); konuya ilişkin ilk uygulamanın ise Tunçel (2002) tarafından yapıldığı bilinmektedir (Tunçel, 2002: 233-234). Bilgin (1999), çevre psikolojisi ve mekânın algılanmasında zihin haritalarının (bilişsel haritaların) klasik bir araç olduğunu belirtir (Çivi vd., 2012: 3).

Bilgin'e (1999) göre çevre psikolojisi çevre/mekân-insan ilişkisinin algılanmasıyla ilgilidir. Zihin haritaları kentsel imaj algısıyla sınırlı kalmaz. İnsanın yaşamını sürdürdüğü tüm mekânların algılanma birliğinin değerlendirilmesinde kullanılabilir. Dolayısıyla zihin haritası kavramı temelde, bireylerin yaşamlarını sürdürdüğü mekânların zihinsel temsili anlamına gelir. Zihin haritalarının üç temele oturduğu söylenebilir. Bu temellerin ilkinin; içinde yaşanan fiziksel mekân, ikincisinin bu mekânın bireylerde yarattığı ilgi

ve sonuncusunun ise bu algıya ait harita olduğu kabul edilir (Çivi vd., 2012: 3).

Mekânsal değerlendirmelerin yapıldığı çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların çoğunlukla kentsel alanlarda yapıldığı, kentsel imajın ve bireylerde oluşan kentsel algının sorgulandığı görülmüştür. Bu çalışmada; zihin haritaları, kırsal peyzaj kimliğinin algılanmasına ve değerlendirilmesine yönelik kullanılmıştır. Kırsal kimliği tanımlayan kültürel peyzaj bileşenlerinin ve mekânsal öğelerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca, kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın zihinlerinde oluşturdukları kırsal peyzaj kimlik algısını belirlemek için zihin haritaları araç olarak kullanılmıştır.

## MATERYAL ve YÖNTEM

Ankara İli Nallıhan İlçesi'ne ait Beydili Mahallesi (Köyü) çalışmanın ana materyalini oluşturur. Beydili mahallesinin çalışma alanı olarak seçilmesinde en büyük etken sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj bileşenleri ve kırsallık özelliğini koruyan özgün bir yerleşim olmasıdır. Nallıhan, Ankara'nın kuzeybatısını kapsayan dördüncü bölgede yer almaktadır (Ankara Kalkınma Ajansı [ANKARAKA], 2014: 31). Beydili Mahallesi (köyü) ise Nallıhan İlçe merkezine 40 km uzaklıkta bulunmaktadır (Şekil 1).

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ  
Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar  
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE  
January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring  
ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)



Şekil 1. Beydili Köyü'nün Konumu

Beydilililer, Oğuzların 24 boyundan biri olarak tarih boyunca yaşadıkları yerleşim yerlerine kendi isimlerini vermiştir. Nallıhan İlçesi'ne bağlı Beydili Mahallesi (köyü) de günümüze kadar değişmeden gelen yerleşim yerlerinden biridir (Şener, 2001: 159). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı'ndan (TÜİK, 2015) alınan, 2014 yılına ait, illere göre mahalle nüfusları verilerine göre mahalle (köy) nüfusu 211 kişidir.

Zihin haritaları aracılığıyla, kırsal peyzaj kimliği algısının değerlendirildiği bu çalışma dört aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir.

tir. Öncelikle zihin haritası, kırsal peyzaj ve peyzaj kimliği temel anahtar kelimeleri doğrultusunda konuya ve çalışma alanı olan Nallıhan-Beydili'ne ilişkin veri toplanmıştır. İkinci aşamada yerel kırsal alan kullanıcılarının kırsal peyzaj kimliği algısının mekânsal olarak belirlenebilmesi amacıyla, konuya ilişkin daha önce yapılan çalışmalardan faydalanılarak Zihin Haritası Değerlendirme Formu oluşturulmuştur. Üçüncü aşama "arazi çalışmasıdır. Beydili Mahallesi'nde yapılan toplantıda önceden hazırlanan Zihin Haritası Değerlendirme Formlarının uygulanacağı kişiler 5 anahtar kişi yöntemine dayanılarak seçilmiştir. Bu kişiler seçilirken cinsiyet eşitliği ölçütü göz önünde bulundurulmuştur. 5 kadın ile 5 erkek katılımcı, Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi (Altunışık vd., 2010: 137) kullanılarak seçilmiştir. Zihin haritası formu yarı yapılandırılmış mülakatta katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Zihin haritası çiziminde katılımcılardan, kendilerine dağıtılan zihin haritası değerlendirme formunu kurşun kalem, silgi kullanarak doldurmaları istenmiştir. Çizimlerini çizim yapmaları için verilen çerçeve içerisine sığdırmaları belirtilmiştir. Katılımcılar çizim yaparken aralarda dolaşarak çizime başladıkları zihinsel öğe kırmızı bir nokta konularak işaretlenmiştir. Katılımcılardan, Beydili mahallesini (köyünü) zihinlerinde canlandırarak gözleri önüne gelen görüntüyü çizmeleri istenmiştir. Çizim yapılırken katılımcılara serbest oldukları, ya-



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

pacakları çizimin herhangi bir kurala bağlı olmadığı ve doğru-yanlış şeklinde değerlendirilmeyeceği söylenmiştir. Son aşamada ise elde edilen zihin haritalarının çözümlenmesi yapılarak kırsal peyzaj kimliğini yansıtan kültürel peyzaj bileşenlerine göre analiz edilmiş ve kırsal peyzaj kimliği mekânsal olarak değerlendirilmiştir. Kırsal kimlik algısının değerlendirileceği zihin haritalarının oluşumunda etkili olacağı düşünülen alt faktörler; öğrenim durumu, meslek, ikamet etme süresi olarak belirlenmiştir.

## BULGULAR

### Çalışmanın Örneklemine İlişkin Sosyo-Demografik Veriler

Araştırma örnekleme, zihin haritalama yöntemi için yerel halktan mahallenin (köyün) ileri gelenlerinden 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere toplam 10 kişi olarak belirlenmiştir. Bu katılımcı grubuna önceden hazırlanan Zihin Haritası Değerlendirme formları uygulanmıştır. Tablo 1’de yerel halk içinden seçilerek anket formu uygulanan bireylerin sosyo-demografik durumuna ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

**Tablo 1. Yerel Halkın Sosyo-Demografik Durumu**

CİNSİYET		ÖĞRENİM DURUMU	
Kadın	5	İlkokul	9
Erkek	5	Ortaokul	1
Toplam	10	Diğer	0
YAŞ		Toplam	
41-50	5	MESLEĞİ	
50-60	2	Çiftçi	5
61 ≤	3	Aşçı	1
Toplam	10	Emekli	1
DOĞUM YERİ		Ev hanımı	3
Nallıhan	10	Toplam	10
Diğer	0	MEDENİ DURUM	
Toplam	10	Evli	10
EVİN YAPI MALZEMESİ		Bekâr	0
Ahşap	4	Toplam	10
Kerpiç dolgu	2	İKAMET SÜRESİ	
Tuğla dolgu	2	14-19 yıl	1
Betonarme	2	20 yıl ≤	9
Toplam	10	Toplam	10

Tablo 1'e göre zihin haritası değerlendirme formunun uygulandığı tüm katılımcılar Nallıhan'da doğmuş ve 1 kişi dışında geri kalanı yaşamları boyunca Nallıhan'da ikamet etmiştir. Yarıısı 41-50 yaş grubunda yer alan, 3'ü 61 yaş üzerinde ve 2'si 50-60 yaş grubunda olan katılımcılardan biri dışında tümü ilkököl mezunudur. Çalışmaya dâhil edilen grubun mesleki dağılımına bakıldığında çoğunluğun çiftçilik yaptığı, 3 kişinin ev hanımı

olduğu görülmektedir. Geri kalan kısım ise aşçı ve emekliden oluşmaktadır. Yerleşimde mevcut konut dokusundaki birliği sorgulamak amacıyla yaşamakta oldukları evlerin yapı malzemesi sorulduğunda ise 4 kişinin tarihi ahşap evlerde ikamet ettiği; kerpiç dolgu, tuğla dolgu ve betonarme yapı malzemelerinin ise her üçü için 2'şer kişi olduğu görülmektedir. Bu noktada konut dokusunda





MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

birlik olmadığını, böylelikle doku özelliği taşımadığını söylemek mümkündür.

Anket formunun uygulandığı katılımcı grubuna Beydili mahallesinde (köyünde) yaşamaktan memnun olup olmadıkları sorulduğunda; 5’i kadın 5’i erkek toplam 10 kişiden oluşan grubun 8’i burada yaşamaktan “memnunum”, kalan 2 kişi ise “kısmen memnunum” cevabını vermiştir.

### Zihin Haritalarına İlişkin Veriler

Zihin haritalarının çözümlenmesiyle kırsal peyzaj kimliği algısı değerlendirilmiştir. Yerel halk tarafından çizilen zihin haritalarının çözümlenmeleri yapılmıştır. Bu çözümlenmeler sonucunda haritalarda çizilmiş toplam 23 öge tespit edilmiştir. Bu ögelerin bir kısmı kültürel peyzaj bileşenleriyle ilişkilendirilemediğinden bu sınıflandırmaya dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla kültürel peyzaj bileşenleriyle ilişkilendirilerek, mekânsal olarak anlamlı görülen 15 öge belirlenmiştir.

Kültürel peyzaj bileşenleri; “Yerleşim Alanları”, “Tarım Alanları”, “Tarihi ve Arkeolojik Ögeler”, “Geleneksel Kültür Ögeleri” ve “Ulaşım” olmak üzere 5 başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar altında zihin haritalarında tespit edilen mekânsal ögeler ve çizimleri Tablo 2’de verilerek incelenmiştir. Bu incelemeler yapılırken öncelikle zihin haritalarının oluşumunda etkili olacağı varsayılan alt faktörler (öğrenim durumu, meslek, ikamet etme süresi) belirlenmiştir. Daha sonra bu faktörler göz önünde bulundurularak zihin haritaları yorumlanmıştır. Tablo 2’de belirtildiği gibi “Yerleşim Alanları” başlığı altında zihin haritası çizimlerinde saptanan ögeler köy meydanı, mezarlık, turizm evi ve çizim yapan bireylerin yaşamakta oldukları evleridir. “Ev” mekânsal ögesine kadın ve erkek katılımcıların çizimlerinde eşit ağırlık verildiği görülürken; köy meydanı, mezarlık ve turizm evi gibi dışsal ögeler erkek katılımcılar tarafından daha fazla çizilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter - Spring

ID:147 K:248

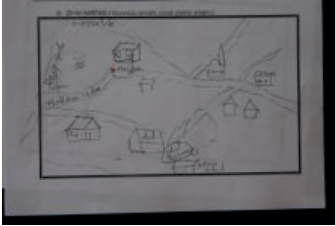
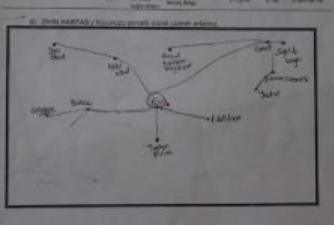
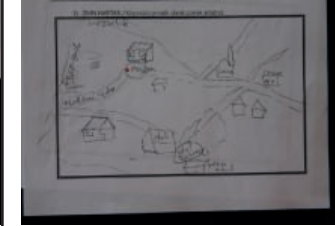
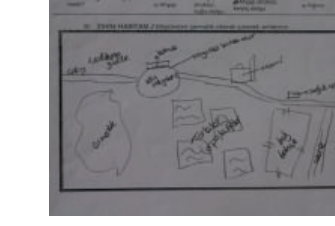
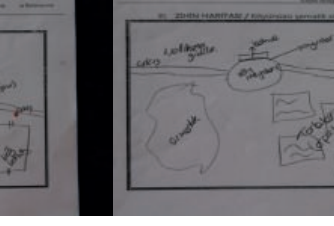
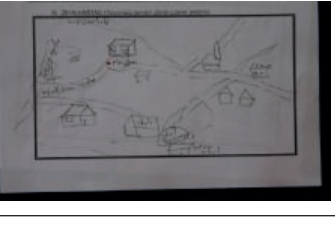
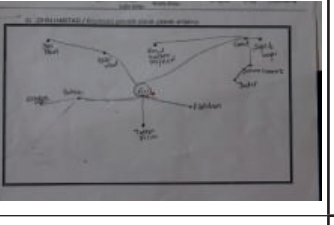
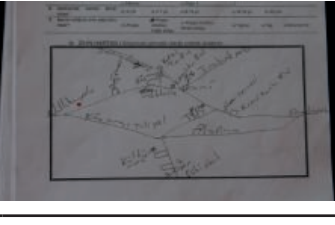
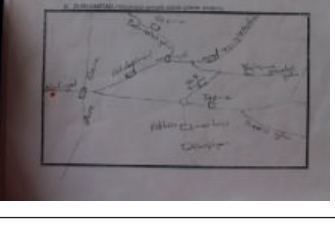
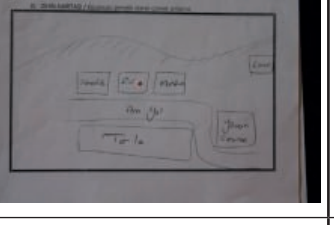
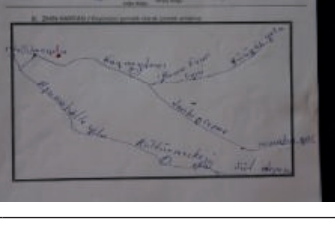
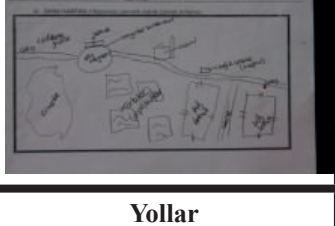
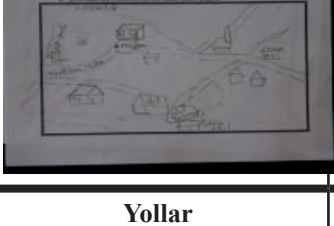
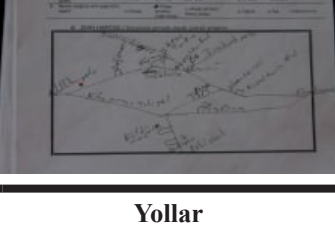
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 - 2015/GE/17595)

Tablo 2. Zihin Haritalarında Tespit Edilen Mekânsal Ögeler

Yerleşim Alanları			
	Köy Meydanı	Turizm Evi, Ev	Mezarlık
Tarım Alanları			
	Bağ-bahçe, Tarlalar		
Tarihi ve Arkeolojik Ögeler			
	Camii - Çeşme	Yatır - Çeşme	Değirmen
Geleneksel Kültür Ögeleri			
	Fırın	Samanlık - Ambar	Kültür Merkezi
Ulaşım			
	Yollar	Yollar	Yollar



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Buna göre, erkek katılımcıların evleri dışındaki mekânlarda daha fazla vakit geçirdikleri, dolayısıyla bu öğeleri çizimlerine dâhil ettikleri söylenebilir.

“Tarım Alanları” başlığı altında değerlendirilen öğeler ise bağ-bahçe ve tarlalardır. Bağ-bahçe çizimlerine yalnızca kadın katılımcılar tarafından zihin haritalarında yer verildiği saptanmıştır. Bu veriye göre kadınların bu alanda çalışması nedeniyle farkındalıklarının daha yüksek olduğu varsayılabilir.

“Tarihi ve Arkeolojik Öğeler” de kültürel peyzaj bileşenlerine ait bir diğer başlıktır. Kültürel peyzaj bileşenleri bu başlık altında tarihi yapılar ve arkeolojik kalıntılar olarak gruplanmıştır. Zihin haritalarında mahalle (köy) sınırları içinde yer alan tarihi yapılara yer verildiği görülmüştür. Cami, çeşme, okul, değirmen ve yatır bu çizimlere örnektir. Çeşme ve cami mekânsal öğeleri zihin haritası çizmesi istenen tüm katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu öğelerin kültürel peyzaj bileşenleri olarak dikkat çekici özellikte olduğu ve kırsal kimlik algısının oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. Bu gibi öğeler mekânsal çalışmalar için nirengi noktası özelliği taşır.

“Geleneksel Kültür Öğeleri” ise kültürel peyzaj bileşenleri sınıflandırmasında el sanatları atölyesi, fırınlar, çamaşırhaneler, samanlık-ambar ve şenlik alanı olarak ayrılmıştır. Zihin haritası değerlendirme formlarında fırın, sa-

manlık-ambar ve restorasyonu yapılmış eski bir bina olan kültür merkezi çizimlerinin yapıldığı görülmüştür.

Son olarak “Ulaşım” başlığı altında ana bağlantı yolu ve köy içi bağlantı yolu şeklinde gruplanmış olan yollar zihin haritası çizimlerinde yer verildiği görülen mekânsal öğelerdir. Erkek katılımcıların zihin haritalarında kadın katılımcılara göre yollara daha fazla yer verdikleri görülmektedir. Yollar da tarihi ve arkeolojik öğeler başlığı altında değerlendirilen mekânsal öğeler gibi nirengi noktası olma özelliği taşır. Bunun yanı sıra haritalardaki yönlendirmeyi de belirler.

Lynch 1960 yılında üç önemli Amerikan kenti olan Boston, Jersey City ve Los Angeles’ta kentlerin görünümüne ilişkin bir çalışma yürütmüştür. Yapmış olduğu çalışmada gördüğü kişilerden kentlerin eskizlerinin çizilmesini, “alanı hiç bilmeyen birine anlatır gibi” birer harita oluşturmasını istemiştir. Bu haritalamaların sonucunda kent imgesinin içeriğini 5 temel başlık altında toplamıştır. Bunlar; yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleridir. (Lynch, 2011: 15-52). Beydili Mahallesi’nde (köyü) yürütülen çalışmada oluşturulan zihin haritalarında da bu 5 öğeyi destekler nitelikte çizimler yapıldığı görülmüştür. Katılımcılar zihinlerinde oluşturdukları mahalleyi (köyü) çizime aktarırken odak noktalarından, yollar-



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dan, sınırlardan, bölgelerden ve işaret öğelerinden faydalanmıştır.

Beydili yerel halkı geleneksel kültürlerini halen yaşatan, kırsal yaşam şeklini sürdüren bir topluluktur. Her yılın Mayıs ayında Hıdırellez şenlikleri yapılmakta, mahalleye (köye) yerel turistler gelmektedir. Yerel halk yerleşimlerinin sahip olduğu doğal ve kültürel özelliklerle birlikte kültürel potansiyelini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu şenliklerin yapıldığı alan onlar için önem teşkil etse de katılımcıların çiziminde buna rastlanmamaktadır. Katılımcıların kırsal kimlik algısı değerlendirildiğinde kendilerine ait ve kendilerini ait hissettikleri kişisel mekânlara daha çok önem verdikleri görülmüştür. Özellikle katılımcılardan zihin haritalarını çizerken referans aldıkları başlangıç noktalarını belirtmeleri istenmiştir. Kadın katılımcıların yarısından fazlası yaşamakta oldukları evlerinden çizime başlamış, erkek katılımcılar ise Nallıhan İlçe merkezinden mahallelerine gelirken izledikleri yolda mahalle (köy) girişini başlangıç noktası olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların haritalarında yer verdiği bir diğer mekân da mahalle (köy) meydanıdır. Bu alan yerel halkın daha çok toplanma, misafir karşılama, oturma-dinlenme yeri olarak kullanılmakta aynı zamanda mahallenin (köyün) girişinde yer alması nedeniyle de odak noktası ve mahalle içi yollara dağılma noktası olarak görülmektedir. Mahalle (köy)

muhtarlığının ve kahvehanenin de bu meydan üzerinde yer alması, erkek katılımcıların tümünün bu öğeleri çizimlerine dâhil etmelerini açıklar. Katılımcılar günlük hayatlarında kullanmadıkları ve köy yerleşim sınırları içinde olmayan mekânsal öğeleri çizimlerine dâhil etmemişlerdir. Beydili Kayası'nı buna örnek göstermek mümkündür. Beydili Kayası mahallenin tanınırlığı ve turizm potansiyeli nedeniyle önem taşımakta olmasına karşın çizimlerde bu öğeye rastlanmamıştır.

Bunların yanı sıra, zihin haritası değerlendirme formunda katılımcılara mahallelerini (köylerini) en iyi tanımlayan kelimeler sorulmuş ve en fazla 5 adet kelime yazmaları istenmiştir. Buna göre kadın katılımcıların cevapları çeşitlilik göstermiştir. Dokumacılık ve el sanatları en fazla yazılan kelime/tabir olmuştur. Diğer kelimeler/tabirler “yemekler”, “orta oyunları”, “tarihi Yılman çeşmesi”, “Eyrek çamı”, “fırın”, “düğünler”, “şenlikler”, “turizm evleri” ve “köy hayatı” olup tümü eşit olarak tercih edilmiştir. Erkek katılımcıların yazdığı kelimeler değerlendirildiğinde, tercih edilen kelimeler kadınların yazdıklarına göre sınırlı ve az sayıda kalmış ve kendi içlerinde ağırlıkları değişmiştir. Erkek katılımcıların tümü “orta oyunları” ve “ekmek” tabirlerini yazmıştır. Bunu “halk oyunları” ve “turizm evleri” takip etmektedir. Ayrıca “çörekler”, “türküler”, “Beydili Kayası” ve “tarihi Yılman çeşmesi” kelimelerinin/tabirlerinin de yazıldığı görülmüştür.



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

## SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre zihin haritalarının oluşturulmasında bireyler bu mekânsal öğeleri çizimlerinde kullanarak zihinlerinde oluşan kırsal peyzaj kimliği algısını aktarmıştır. Çalışmanın alt faktörleri öğrenim durumu, meslek ve ikamet etme süresi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın başında cinsiyet eşitliği göz önünde bulundurularak seçilen katılımcıların, zihin haritalarında cinsiyete bağlı farklılıklar saptanmıştır. Erkekler mahallenin (köyün) İlçe ile bağlantısını kurarak daha bütüncül haritalar oluşturmuşlardır. Fakat erkeklerin sınırlı sayıda öğeye yer verdikleri görülmüştür. Kadınlar ise yerleşimi daha iyi özümseyip daha fazla mekânsal öğeye yer vererek, yaşadıkları alan için farkındalıklarının ve kimlik algılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Zihin haritalarını da bu bakış açısıyla oluşturmuşlardır.

Bireyler zihin haritalarını çizerken kendilerini o mekânda dolaşıyormuş gibi düşünür. Kendilerine göre bir sıralama ve referans noktası belirleyerek çizimlerine başlar. Bireyin belirlemiş olduğu sıralama ve seçtiği öğeler algısının oluşma durumu ve bunu etkileyen faktörler hakkında fikir verir. Zihin haritalarının oluşumunda mekânsal-fiziksel etmenlerin dışında sosyo-kültürel etmenler de etkilidir.

Çalışma yapılırken Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi (Altunışık vd., 2010: 137) kullanılarak seçilen katılımcılara sosyo-demografik durumlarını tespit edebilmek ve bunlara göre farklılıkları gözlemleyebilmek amacıyla belirlenen sorular yöneltilmiştir. Buna göre, yerleşimin ileri gelenlerinden olduğu bilinen katılımcıların aynı yaş grubunda olmaları ve aynı öğrenim düzeyine sahip olmaları çalışmayı kısıtlayıcı faktörlerden olmuştur. Bu çalışmanın farklı nüfus gruplarıyla yapılması durumunda karşılaştırmalı yorumlar yapmaya imkân verecek zihin haritalarının oluşturulacağı ve bu doğrultuda yapılacak yorumların farklılık göstereceği düşünülmektedir.

Bireyler üzerinde etki bırakarak bir kimlik algısı oluşturan mekânsal öğeler, kırsal peyzaj kimliğini oluşturan kültürel peyzaj bileşenleriyle doğrudan ilişkilidir. Yerel halkın kırsal kimlik algısı, zihin haritalarının oluşturulmasıyla somut bir şekilde ortaya konulmuş olur. Kırsal peyzaj kimliği ve algısına yönelik kırsal alanlarda yapılacak mekânsal planlama çalışmalarında; bir araç olarak zihin haritalarının kullanılması önerilmektedir. Planlama sürecine Zihin haritalarının katılması, yerel halkın veya alana gelen ziyaretçilerin zihinlerinde oluşan mekânsal kimlik algısının tespit edilmesinde yararlı olacaktır. Aynı zamanda bu haritalar, planlamanın başlangıcında halk katılımını destekleyen bir araç olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda; peyzaj planlama



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

çalışmalarında alanın kültürel özellikleri göz önünde bulundurulurken bu yöntemin de çalışmalarına dâhil edilmesi önerilir. Böylelikle, kırsal peyzaj kimliğini oluşturan öğelerden korunması veya koruma-kullanma dengesi içinde vurgulanması gereken öğeler de tespit edilebilir.

## KAYNAKLAR

**AÇIKSÖZ, S., TANRIVERMİŞ, E., (2000).**

Planlamada Kırsal Peyzajın Önemi, Sorunları ve Öneriler, Kırsal Çevre Yıllığı, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği Yayını, Ankara, 44-65

**ALTUNIŞIK, R., COŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU, S., YILDIRIM, E., (2010).** Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı, 6. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya

**ANKARAKA, (2014).** Ankara Kalkınma Ajansı Haberleri, Nallıhan Beydili Köyü Kırsal Turizme Hazır, Ankara Bölge Planı 2014-2023

**CENGİZ GÖKÇE, G., AÇIKSÖZ, S., (2014).**

Turizmin kültürel peyzaj bileşenleri ve kırsal kimlik üzerine etkisi: Nallıhan-Beydili köyü örneği, II. ISEM Bildiriler Kitabı, 24-26 Ekim, Adıyaman, Cilt II, 1059-1068

**ÇINAR, M., (2007).** Kırsal Arazi Planlamalarında Peyzaj Planlamasının Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 118 s., Erzurum

**ÇİVİ, R., EKİNCİ, H., KARAPINAR, Y., ESMEROĞLU, M., (2012).** Küçükpark Zihinsel Harita Değerlendirme Çalışması, Ege Üniversite Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Dersi ödevi (basılmamış), İzmir

**DOWNS, R. M., STEA, D., (2011).** Cognitive Maps and Spatial Behaviour: Process and Products, The Map Reader: Theories of Mapping Practice and Cartographic Representation, First Edition, Edited by Martin Dodge, Rob Kitchin and Chris Perkins. John Wiley & Sons, Ltd. Published, ISBN: 978-0-470-74283-9, 312-317

**EMİNAĞAOĞLU, Z., (2004).** Kırsal Yerleşmelerde Dış Mekan Organizasyonu-İlgili Politikalar ve Değerlendirmeler, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 305 s., Trabzon

**EMİNAĞAOĞLU, Z., ÇEVİK, S., (2006).** Doğa-kırsal Yerleşme Birliktelikleri, Kafkas Üniversitesi, Artvin Orman Fakültesi Dergisi, 7(1), 28-40



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREEED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

**GHIOCA, S., (2014).** The Cognitive Map's Role In Urban Planning and Landscaping, Application to Brăila City, Romania. *Cinq Continents* 4 (10): 137-157

**GÖREGENLİ, M., KARAKUŞ, P., UMUROĞLU, İ., ÖMÜRİŞ, E., (2013).** Selçuk Kent Belleği: Dün Bugün ve Geleceğin Zihinsel Temsilleri, Selçuk Belediyesi Selçuk- Efes Kent Belleği Yayınları, İzmir

**GÜDER, G., (2003).** AB Kırsal Kalkınma Politikaları ve Değişim Eğilimleri, AB Genişleme sürecinde Türkiye: Tarımsal ve Kırsal Politikalar, Ankara, 144-170

**KARA, B., (2012).** Landscape Design and Cognitive Psychology, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 82 (2013), 288-291

**KAYIN, E., (2012).** Bir “Kültürel Manzara-Kültürel Peyzaj” Ögesi Olarak Kırsal Yerleşimlerin Korunmasına Yönelik Kavramsal ve Yasal İrdelemeler, *Mimarlık Dergisi*-367

**KORKUT, A., ŞİŞMAN, E., ÖZYAVUZ, M., (2010).** Peyzaj Mimarlığı. Birinci Baskı, Verda Yayıncılık, İstanbul

**LYNCH, K., (2011).** Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Baskı.

**NEACŞU, M.C., NEGUT, S., (2012).** City Image – Operational Instrument In Urban Space Management – Romanian Sample, 247-274

**RESMİ GAZETE, (2012).** On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Sayı: 28489

**ŞENER M., (2001).** Nallıhan. MÜ-KA Matbaacılık Ltd. Şti, Ankara

**TUNÇEL, H., (2002).** Kentsel Mekânın Algılanması: Elazığ Örneği, V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 233-240

**TÜİK, (2014).** Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Haber Bülteni, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013 Sonuçları, Sayı: 15974

**TÜİK, (2015).** Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2015 Sonuçları

**TÜRKİYE HABİTAT III ULUSAL RAPORU, (2014).** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, <http://www.csb.gov.tr/>

**ÜLKERYILDIZ, E., DURMUŞ ASLAN, Z., AKIŞ, T., (2009).** Öğrenci Zihin Haritalarında Kente İlişkin Deneyimle Değişen Çevre Algısı, Balıkesir



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ  
Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar  
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE  
January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring  
ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)  
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü  
Dergisi, Cilt:11, Sayı:1, 72-82

**Yazar Notu: Bu çalışma, “Kültürel Peyzaj-  
Turizm İlişkisine Yönelik “Kırsal Kimlik**

**“Koruma Modeli”: Nallıhan Örneği”  
başlıklı proje kapsamında hazırlanmış,  
Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma  
Projeleri Komisyonu tarafından destek-  
lenmiştir (Proje No:2014-FEN-C-001).**





MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

## EXTENDED ABSTRACT

**Aim:** The pressure on the cultural structures of rural areas can lead to the loss of identity because of the rapid urbanization. According to Turkey Habitat III National Report (2014), migrations from rural to urban areas have begun to take place because of the rapid population growth after the 1950s in our country. The fact that city population of 25% in 1950 reached 77% in 2012 is stated in a report published by the Ministry of Environment and Urbanism in 2014. It is observed that social and economic structures as well as the natural landscapes of the cities have changed and deteriorated due to rapid urbanization. Today, while the number of metropolises in our country are over 40, the process of urbanization is not carried out in a planned development. For this reason, rapid urbanization brings along certain problems such as the fall of quality in sheltering, wrong land use, inadequacy of infrastructure, destruction in natural and cultural landscapes and social inequalities. With the amendment made in the Metropolitan Act in 2014, the number of metropolitan municipalities has been increased from 16 to 30 with the thought that the urban services will be carried out more effectively and infrastructure investments will be directed from one direction. Additionally, the borders of municipal administrative authority have been extended to the provincial borders including the rural areas. Nevertheless, such practices are gradually destroying the rural areas and the rural landscape identity of these areas is gradually disappearing. While urbanization continues at a rapid pace, rural areas should be able to protect their rural structures in this process; they should be able to exist with their characteristic rural landscape identities within the urban-rural relationship. The influence of local users is great in the creation of rural landscape identity. The maintenance of traditional life means that cultural sustainability has been ensured while it strengthens the existence of characteristic identity of that area and makes it different from others. The importance of characteristic rural landscape identity cannot be denied especially in the conservation of the presence of rural areas. Mind map is one of the tools used for spatial recognition of identity in rural areas. It can be said that mind maps, which are different from the geographical maps, do not mostly reflect the actual space directly and that they are the total of the symbols that people created in their minds about the physical living environment they live in. **Scope:** In this study, Beydili Quarter (formerly Village) of Nallıhan District of Ankara Province is chosen as a research area as it conserves its natural and cultural landscape components, traditional culture structure and the potential of rural tourism that it has. Beydili, which has gained the status of a quarter with the



MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

change made in the Metropolitan Act in 2014, faces the danger of deterioration of rural landscape identity. For this purpose, domestic and foreign literature on the field of work and the subject has been searched firstly. A Mind Map Evaluation Form has been created by utilizing the previous studies on the topic in order to spatially determine the rural landscape identity perception of local rural residents. The Mind Map Evaluation Forms prepared previously have been applied face-to-face on selected subjects from local residents based on 5-key-person method in the meeting held in Beydili. When selecting these people, gender equality criteria has been taken into consideration and the Simple Random Sampling Method has been used. Obtained mind maps have been analyzed according to the cultural landscape components reflecting the rural landscape identity. The sub-factors that are thought to be effective in the formation of the mind maps to be used for the assessment of rural identity are determined as learning status, occupation, and residence time for the subjects from the local people. **Findings:** In his study, Lynch (1960) wanted from those whom he interviewed to draw the city sketches so as to produce a map to “describe someone who never knows the area”. As a result of these mappings, the contents of the city image are collected under five basic topics. These are paths, borders / edges, regions, nodes / focal points, and markers. In our mind maps study carried out in Beydili Quarter (Village), it has been seen that these 5 elements are supported in participants’ drawings. Participants have benefited from focal points, roads, borders, regions, and markers while they are conveying the quarter (village) they created in their minds into their drawings. The rural landscape identity is assessed by analyzing these mind maps. The mind maps requested to be drawn from the local residents are analyzed. As a result of these analyzes, a total of 23 items drawn on maps are identified. Some of these elements are not included in this classification because they cannot be associated with cultural landscape components. Therefore, 15 elements that are considered to be spatially significant to and associated with cultural landscape components have been selected. Cultural landscape components are titled under 5 topics: “Settlement Areas”, “Agricultural Areas”, “Historical and Archaeological Elements”, “Traditional Culture Elements” and “Transportation”. Gender-related differences are found in mind maps of participants who were selected by considering gender equality at the beginning of the study. The male ones have drawn more complete maps by establishing connection of the quarter (village) with the district. However, they are found to include a limited number of elements. Females, on the other hand, have shown that their awareness and identity perceptions are higher for the area they live in, by providing better spatial coverage and better settlement elements. They have drawn their mind maps from this point of view. Besides spatial-physical factors, socio-cultural



MTD

[www.mtddergisi.com](http://www.mtddergisi.com)

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2017 Sayı: 10 Kış - İlkbahar

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

January / February / March / April 2017 Issue: 10 Winter – Spring

ID:147 K:248

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

factors are also influential in the formation of mind maps. **Result:** Spatial objects that create an identity perception by influencing individuals are directly related to the cultural landscape components that make up rural landscape identity. The perception of rural identity of the local people is presented in a concrete way by the creation of mind maps. The use of mind maps is proposed as a tool in spatial planning studies to be done in rural areas for rural landscape identity and perception. Mind maps will be useful in identifying the spatial identity perception that occurs in the minds of the locals or the visiting minds that come to that area. At the same time, participation of the people in the planning process is ensured via them. Landscape architects should also be encouraged to use this method in their works when considering the cultural features of the landscape in their landscape planning studies. Thus, it will be possible to identify the items to be protected from the elements constituting the rural landscape identity or to be emphasized in the protection-use balance.